บทที่ ๕

แนวทางการจัดงานอวมงคล

การปฏิบัติงานพิธีที่กล่าวมานั้น เป็นการกล่าวถึงงานพิธีมงคลเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพิธีการที่เกี่ยวกับงานอวมงคล แม้มีกล่าวบ้างก็เป็นส่วนน้อย ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับพิธีงานอวมงคลแบ่งเป็น ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ การเตรียมการขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ การขอพระราชทานเพลิงศพ การขอรับหีบเพลิงพระราชทาน และขั้นตอนการปฏิบัติ

ส่วนที่ ๒ การเตรียมการและขั้นตอนการทำบุญ และการฌาปนกิจศพ

ส่วนที่ ๑ การเตรียมการขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ การขอพระราชทานเพลิงศพ การขอรับหีบเพลิงพระราชทาน และขั้นตอนการปฏิบัติ

การขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ[๑]

น้ำหลวงอาบศพ

[๑] การขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ สำนักพระราชวัง

น้ำหลวงอาบศพที่ได้รับพระราชทาน

ส่วนกลาง มีน้ำ ๓ ชนิด

๑) น้ำเปล่า

๒) น้ำขมิ้น

๓) น้ำอบไทย

ส่วนภูมิภาค มีน้ำ ๒ ชนิด

๑) น้ำขมิ้น

๒) น้ำอบไทย

หลักเกณฑ์ในการขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ

๑) พระสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้น “พระครูสัญญาบัตร” ขึ้นไป และพระภิกษุสามเณรเปรียญธรรม ๙ ประโยค

๒) พระราชวงศ์ ตั้งแต่ชั้น “หม่อมเจ้า” ขึ้นไป

๓) ผู้ที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์

๔) ข้าราชการตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป

๕) ข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ ยศชั้นร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

๖) ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตั้งแต่ “เบญจมดิเรกคุณาภรณ์” (บ.ภ.) และ “เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย” (บ.ม.) ขึ้นไป

๗) ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “จุลจอมเกล้า”

๘) ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เหรียญ “รัตนาภรณ์” รัชกาลปัจจุบัน

๙) ประธานองค์กรต่าง ๆ ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ และรัฐมนตรีที่ถึงแก่กรรมในขณะดำรงตำแหน่ง

๑๐) บิดาและมารดาของผู้ดำรงตำแหน่งองคมนตรี นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานองค์กรต่าง ๆ ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญและรัฐมนตรี ที่ถึงแก่กรรม ในขณะบุตรดำรงตำแหน่ง

๑๑) สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ถึงแก่กรรมในขณะดำรงตำแหน่ง

๑๒) ผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เป็นกรณีพิเศษ

หมายเหตุ บุคคลผู้ทำลายชีพตนเอง และผู้ต้องอาญาแผ่นดินไม่พระราชทานน้ำหลวงและเครื่องเกียรติยศประกอบศพ

ขั้นตอนการขอพระราชทานน้ำหลวงอาบน้ำ

เจ้าภาพหรือทายาทจะต้องจัดเตรียมและปฏิบัติ ดังนี้

๑) จัดดอกไม้กระทง ๑ กระทง

๒) ธูปไม้ระกำ ๑ ดอก

๓) เทียน ๑ เล่ม มีพานรองพร้อม

๔) หนังสือกราบบังคมทูลลา (ไม่ต้องลงนามท้ายหนังสือ)

๕) ใบมรณะบัตร

๖) หลักฐานที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับ

เจ้าภาพหรือทายาทนำสิ่งดังกล่าว ๑-๔ ไปกราบถวายบังคมลา โดยติดต่อที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง ในพระบรมมหาราชวัง ตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ ถึง ๑๖.๓๐ น. ทุกวัน ไม่เว้นวันหยุดราชการ พร้อมทั้งนำใบมรณะบัตร และหลักฐานที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับไปแสดงแก่เจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี เพื่อสำนักพระราชวังจัดเครื่องเกียรติยศประกอบศพที่จัดพระราชทานชั้นของเครื่องเกียรติยศ ส่วนพระสงฆ์สมณศักดิ์ ไม่ต้องมีดอกไม้ธูปเทียน เป็นหน้าที่ของกรมการศาสนาแจ้งการมรณภาพ และขอพระราชทาน

ตัวอย่างหนังสือกราบบังคมทูลลา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ดอกไม้ธูปเทียนของข้าพระพุทธเจ้า.....(ชื่อผู้ถึงแก่กรรม)..... เครื่องราชอิสริยาภรณ์.....

อายุ.....ปี ข้าราชการ.....ชั้น.....สังกัด.....

ขอพระราชทานกราบถวายบังคมลา (ถึงแก่กรรม, ถึงแก่อนิจกรรม, ถึงแก่อสัญกรรม .....ด้วยโรค.....

ที่.....อำเภอ.....จังหวัด.....เมื่อวันที่.....

เดือน.....พ.ศ. .....เวลา.....น.

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ขอเดชะ

หมายเหตุ หนังสือกราบบังคมทูลลานี้ ไม่ต้องลงนามท้ายหนังสือ

การสรง/อาบน้ำศพให้ปฏิบัติดังนี้

๑) การสรง/อาบน้ำหลวง ให้รดที่อกของศพ

๒) การสรง/อาบน้ำหลวง ให้ปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้าย

๓) ศพฆราวาส ให้ยกศีรษะศพขึ้นเล็กน้อยเพื่อรับน้ำหลวง

การจัดสถานที่และลำดับขั้นตอนพิธีพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ

๑) ใกล้กำหนดเวลาเจ้าหน้าที่เชิญน้ำหลวงฯ มาถึง (เจ้าภาพรอรับ) แล้วเชิญไปตั้งไว้ที่โต๊ะด้านศีรษะของศพ

๒) ได้เวลาเจ้าหน้าที่เชิญน้ำหลวงไปตั้งไว้ยังโต๊ะที่จัดเตรียมไว้

๓) เมื่อได้เวลาตามที่กำหนดเชิญประธานประกอบพิธี

๔) ประธานถวายความเคารพไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่

๕) (ในส่วนกลาง) รับคนโทน้ำเปล่ารดที่อกของศพ แล้วรดน้ำขมิ้นและน้ำอบไทย

๖) (ในส่วนภูมิภาค) รดน้ำขมิ้น และน้ำอบไทย ตามลำดับ

๗) ทำความเคารพศพ เป็นเสร็จพิธี

การแต่งกาย

๑) เจ้าหน้าที่เชิญน้ำหลวงฯ แต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์

๒) ประธานและผู้ร่วมพิธี แต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์ ชุดสากลไว้ทุกข์ หรือชุดสุภาพไว้ทุกข์

การขอพระราชทานเพลิงศพ[๒]

ไฟพระราชทานเพลิงศพ

[๒] การขอหีบเพลิงพระราชทาน สำนักพระราชวัง

หีบเพลิงพระราชทาน

ไฟพระราชทาน ประกอบด้วย

๑) เทียนจุดไฟ พร้อมโคม (เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังเป็นผู้อัญเชิญ)

๒) พานเครื่องขมา และดอกไม้จันทน์พระราชทานเพื่อจุดไฟพระราชทาน

หีบเพลิงพระราชทาน ประกอบด้วย

๑) เทียนชนวน ๑ เล่ม

๒) ไม้ขีดไฟ ๑ กลัก

๓) ดอกไม้จันทน์ ธูปไม้ระกำ และเทียน ๑ ชุด

การขอพระราชทานเพลิงศพพระสมณศักดิ์ทั่วประเทศ เป็นภารกิจหน้าที่ของกรมการศาสนาในการประสานกับสำนักพระราชวังและจังหวัด โดยวัดที่มีความประสงค์จะดำเนินการขอพระราชทานเพลิงศพพระสมณศักดิ์ ต้องทำหนังสือผ่านเจ้าคณะจังหวัด หรือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจะทำหนังสือในนามผู้ว่าราชการจังหวัดส่งไปยังกรมการศาสนา เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนผ่านเลขาธิการพระราชวัง เมื่อทางสำนักพระราชวังดำเนินการเรียบร้อยแล้ว กรมการศาสนาจะรับหีบเพลิงจากกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง แล้วนำส่งให้จังหวัดในนามผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อมอบให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดดำเนินการตามหน้าที่ต่อไป

การขอพระราชทานเพลิงศพให้แก่บุคคลต่าง ๆ ที่เป็นฆราวาสหน่วยราชการต่าง ๆ ที่สังกัด เจ้าภาพหรือทายาทผู้ประสงค์ขอพระราชทานเพลิงศพ จะต้องทำหนังสือแจ้งไปยังกระทรวงเจ้าสังกัดของผู้ถึงแก่กรรม เพื่อให้เจ้าสังกัดทำเรื่องเสนอเลขาธิการพระราชวัง โดยระบุ

๑) ชื่อ ตำแหน่ง ชั้น ยศ ของผู้ถึงแก่กรรม

๒) ถึงแก่กรรมด้วยโรคอะไร ที่ไหน เมื่อใด

๓) ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อะไรบ้าง

๔) มีความประสงค์จะขอรับพระราชทานเครื่องเกียรติยศประกอบศพ อย่างใดบ้าง

๕) ประกอบการฌาปนกิจศพที่วัดไหน จังหวัดไหน วัน เวลาใด

การขอพระราชทานเพลิงศพ เป็นกรณีพิเศษ เจ้าภาพหรือทายาท ผู้ประสงค์ขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ ต้องทำหนังสือถึงเลขาธิการพระราชวัง โดยระบุ

๑) ชื่อ-สกุล และประวัติโดยย่อของผู้ถึงแก่กรรม

๒) ถึงแก่กรรมด้วยโรคอะไร ที่ไหน เมื่อใด

๓) ระบุคุณงามความดีที่เป็นประโยชน์ แก่ประเทศชาติ หรือคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การพิจารณาการขอพระราชทาน เพลิงศพ เป็นกรณีพิเศษ

๔) ระบุวัน เวลา สถานที่ที่จะประกอบการฌาปนกิจ

กรณีที่เป็นผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา จะต้องทำเรื่องผ่านมายังกรมการศาสนาเพื่อทำหนังสือประกอบความเห็นไปยังเลขาธิการพระราชวัง ด้วย

หลักฐานที่ต้องนำมาแสดงในการขอพระราชทานเพลิงศพ เป็นกรณีพิเศษ มีดังนี้

๑) ใบมรณบัตร ของผู้ถึงแก่กรรม

๒) ทะเบียนบ้านของทายาทของผู้ถึงแก่กรรม

๓) บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการ ของทายาทของผู้ถึงแก่กรรม

๔) หนังสือรับรองจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ใบอนุโมทนาบัตร ใบประกาศเหรียญกล้าหาญหรือเหรียญชัยสมรภูมิ

ทั้งนี้ ต้องนำเอกสารต้นฉบับและสำเนาแนบมาพร้อมกับหนังสือด้วย

หลักเกณฑ์การขอพระราชทานเพลิงศพ

ผู้มีสิทธิได้รับพระราชทานน้ำหลวง เพลิงหลวง และหีบเพลิง ต้องมีตำแหน่งชั้น และยศดังต่อไปนี้

๑) พระสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้น “พระครูสัญญาบัตร” ขึ้นไป และพระภิกษุ สามเณรเปรียญธรรม ๙ ประโยค

๒) พระราชวงศ์ ตั้งแต่ชั้น “หม่อมเจ้า” ขึ้นไป

๓) ผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์

๔) ข้าราชการพลเรือน ตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป

๕) ข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ ยศชั้นร้อยตรีขึ้นไป

๖) ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตั้งแต่ “เบญจมดิเรกคุณาภรณ์” (บ.ภ.) และ “เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย” (บ.ม.) ขึ้นไป

๗) ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “จุลจอมเกล้า” (จ.จ.) หรือ “ตราสืบตระกูล” (ต.จ.) ขึ้นไป

๘) ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เหรียญ “รัตนาภรณ์” รัชกาลปัจจุบัน

๙) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล ที่ถึงแก่กรรมในขณะดำรงตำแหน่ง

๑๐) รัฐมนตรี

๑๑) ผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เป็นกรณีพิเศษ

หลักเกณฑ์การขอพระราชทานเพลิงศพ เป็นกรณีพิเศษ

ผู้ที่สมควรได้รับการพิจารณา ในการขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ ควรอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑) ผู้ที่อยู่ในราชสกุล ชั้นหม่อมราชวงศ์และหม่อมหลวง

๒) พนักงานรัฐวิสาหกิจระดับสูง

๓) ผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญราชรุจิ เหรียญกล้าหาญ และเหรียญชัยสมรภูมิ

๔) ผู้ที่ทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ เช่น ศิลปินแห่งชาติ นักกีฬาระดับชาติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อดีตสมาชิกวุฒิสภา อดีตสมาชิกสภาจังหวัด หรืออดีตสมาชิกสภาเทศบาล

๕) ผู้ทำคุณประโยชน์ เช่น บริจาคเพื่อการกุศลคิดเป็นมูลค่าไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท บริจาคร่างกาย หรืออวัยวะ

๖) บิดามารดาของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ระดับ ๖ ขึ้นไป หรือเทียบเท่าขึ้นไป

๗) บิดามารดาของผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “ตริตราภรณ์ช้างเผือก” (ต.ช.) ขึ้นไป

๘) บิดามารดาของพระสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้น “พระครูสัญญาบัตร” ขึ้นไป

๙) บิดามารดาของข้าราชการทหาร ตำรวจ ตั้งแต่ระดับพันโท นาวาโท นาวาอากาศโท และพันตำรวจโทขึ้นไป

หมายเหตุ บุคคลผู้ทำลายชีพตนเอง และผู้ต้องอาญาแผ่นดินไม่พระราชทานเพลิงและเครื่องประกอบเกียรติยศ

ข้อกำหนดของกองพระราชพิธี

๑) ผู้มีสิทธิได้รับพระราชทานเพลิงศพ ถ้าจะพระราชทานในต่างจังหวัด (นอกเขตรัศมี ๕๐ กม. จากพระบรมมหาราชวัง) ยกเว้นปริมณฑล ใกล้กรุงเทพฯ ทางสำนักพระราชวังจะได้จัดหีบเพลิง ให้กระทรวงเจ้าสังกัดรับส่งไปพระราชทานเพลิง หรือให้เจ้าภาพศพไปติดต่อขอรับหีบเพลิงพระราชทานที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง

๒) กรณีพระราชทานเพลิงศพ ทั้งตามเกณฑ์ที่ได้รับพระราชทานและกรณีพิเศษที่ไม่มีเครื่องเกียรติยศประกอบศพในกรุงเทพฯ ทางสำนักพระราชวังจะได้จัดเจ้าพนักงานเชิญเพลิงหลวงไปพระราชทานโดยรถยนต์หลวง ทั้งนี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ยกเว้นกรณีปริมณฑลในรัศมี ๕๐ กิโลเมตร จากพระบรมมหาราชวัง เจ้าภาพจะต้องจัดรถรับ-ส่งให้กับเจ้าหน้าที่เชิญเพลิงด้วย

๓) สำหรับเครื่องประกอบเกียรติยศ ได้แก่ หีบ โกศ ฉัตรตั้ง นั้น ทางสำนักพระราชวังจะได้เชิญไปประกอบ และจะตั้งไว้มีกำหนดเพียง ๗ วัน เมื่อพ้นไปแล้ว เจ้าภาพหรือทายาทยังไม่กำหนดพระราชทานเพลิง ถ้าทางราชการมีความจำเป็น ก็จะถอนส่วนประกอบลองนอกของหีบหรือโกศไปใช้ในราชการต่อไป

๔) ในการพระราชทานเพลิงนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่เชิญเพลิงพระราชทาน หรือเจ้าภาพเชิญหีบเพลิงไปถึงมณฑลพิธี ในการนี้ห้ามเปิดหรือบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เนื่องจากเป็นการไม่เหมาะสม

๕) เจ้าภาพงานพระราชทานเพลิงศพ เมื่อจะขอรับหมายรับสั่ง ให้ติดต่อขอรับได้ที่เจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๔-๔๗๔๗ ต่อ ๔๕๐๑

๖) ก่อนงานพระราชทานเพลิงศพ ๑ วัน ให้เจ้าภาพติดต่อยืนยันความถูกต้องกับเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี ที่หมายเลข ๐-๒๒๒๒-๒๗๓๕ (เฉพาะเพลิงที่เชิญโดยเจ้าหน้าที่)

๗) หากมีข้อสงสัยประการใด สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๑-๐๘๗๓

กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง

โทร. ๐-๒๒๒๑-๐๘๗๓, ๐-๒๒๒๑-๗๑๘๒ และ ๐-๒๒๒๒-๒๗๓๕

แนวปฏิบัติงานในการพระราชทานเพลิงศพ

วิธีปฏิบัติในการพระราชทานเพลิงศพ ในกรุงเทพมหานคร และรัศมี ๕๐ กิโลเมตร

เวลา.....น. - รถยนต์รับพนักงานพระราชพิธีเชิญเพลิงหลวงพระราชทานออกจากพระบรมมหาราชวัง

เวลา.....น. - เจ้าภาพตั้งแถวรอรับเพลิงหลวงพระราชทานตามความเหมาะสมกับสถานที่

เวลา.....น. - พนักงานพระราชพิธีเชิญเพลิงหลวงลงจากรถยนต์ และยืนอยู่กับที่

- พนักงานพระราชพิธีเชิญเพลิงหลวงพระราชทานขึ้นสู่เมรุ
- เจ้าภาพเดินตาม และหยุดที่หน้าบันไดเมรุ
- พนักงานพระราชพิธีเชิญเครื่องขมาศพ และเพลิงหลวงพระราชทานวางที่โต๊ะ
- พนักงานพระราชพิธีคำนับศพ แล้วลงจากเมรุ
- พนักงานอ่านหมายรับสั่ง อ่านสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ อ่านคำประกาศเกียรติคุณของผู้ที่ได้รับพระราชทานเพลิง (ประวัติโดยย่อ) จบแล้ว
- พิธีกรเชิญผู้มีเกียรติที่มาในงานพระราชทานเพลิงศพ ยืนสงบนิ่งไว้อาลัย ๑ นาที
- เจ้าภาพเชิญผู้เป็นประธานในการพระราชทานเพลิงศพขึ้นเมรุ
- ประธานพิธีทอดผ้าบังสุกุล
- (ในกรณีทอดผ้าไตรบังสุกุล ถ้าผ้าไตรบังสุกุลเป็นของหลวงพระราชทานพระสงฆ์ต้องใช้พัดยศขึ้นพิจารณาผ้าบังสุกุล แล้วลงจากเมรุ)
- ประธานในพิธีฯ หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ
- ถวายความเคารพ
- หยิบกระทงข้าวตอก กระทงดอกไม้จากพนักงานพระราชพิธีวางที่ฐานฟืนหน้าหีบศพ
- แล้วหยิบดอกไม้จันทน์จากพนักงานพระราชพิธี จุดเพลิงพระราชทานจากโคมไฟที่เจ้าพนักงานถือ

- เชิญไฟสอดลงใต้กองฟืน ลงจากเมรุ
- พระสงฆ์ขึ้นเมรุเผาศพก่อน แล้วแขกผู้มีเกียรติกับบรรดาญาติมิตรขึ้นเมรุตามลำดับ
- พนักงานพระราชพิธี สำนักพระราชวัง เดินทางกลับ

หมายเหตุ

๑) จัดโต๊ะ ๑ ตัว ปูผ้าขาว ตั้งด้านศีรษะศพ สำหรับวางเครื่องขมาศพ และวางโคมไฟหลวง

๒) จัดเตรียมโคมไฟสำหรับต่อเลี้ยงเพลิงพระราชทานจากพนักงานพระราชพิธีนำไปรักษาไว้ เพื่อใช้พระราชทานเพลิงศพเมื่อถึงเวลาเผาจริง

๓) ในกรณีทหาร ตำรวจ ที่ได้กองเกียรติยศ เมื่อประธานวางกระทงข้าวตอก กระทงดอกไม้เครื่องขมาแล้ว ให้เป่าแตรนอน จบแล้ว

๔) เมื่อประธานหยิบธูปเทียน ดอกไม้จันทน์ ให้บรรเลงเพลงเคารพศพ ต่อไฟพระราชทานจากโคมไฟแล้ว วางไว้ใต้กองฟืน เพื่อเป็นการพระราชทานเพลิงศพ

๕) เมื่อเจ้าหน้าที่เชิญเพลิงพระราชทาน หรือเชิญหีบเพลิงพระราชทานไปถึงมณฑลพิธี ห้ามเปิดหรือบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีในการพระราชทานเพลิงศพ

๖) กรณีพระราชทานเพลิงศพ โดยการเชิญเพลิงของเจ้าหน้าที่ให้เจ้าภาพติดต่อเจ้าหน้าที่งานพิธีการ เพื่อยืนยันก่อนวันพระราชทานเพลิงศพ ๑ วัน

ในการขอพระราชทานเพลิงศพนั้นจะต้องไม่ตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ วันเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติพระราชพิธีฉัตร (และประเพณีนิยมไม่เผาศพในวันศุกร์)

การปฏิบัติเกี่ยวกับหีบเพลิงพระราชทาน (ระยะทางห่างจากสำนักพระราชวังเกิน ๕๐ กิโลเมตร)

ตามระเบียบที่สำนักพระราชวังได้วางไว้ เมื่อกระทรวงเจ้าสังกัด ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือเจ้าภาพ แล้วแต่กรณี ได้มีหนังสือแจ้งมายังสำนักพระราชวัง เพื่อขอพระราชทานเพลิงศพ หากศพนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับพระราชทานเพลิงศพ สำนักพระราชวังจะได้มีหนังสือแจ้งให้เจ้าภาพศพเพื่อทราบ จากนั้นเจ้าภาพศพหรือเจ้าหน้าที่ของจังหวัดแล้วแต่กรณีให้ส่งเจ้าหน้าที่ไปขอรับหีบเพลิงพระราชทานได้ที่ กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง เมื่อได้รับหีบเพลิงพระราชทานไปแล้วต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑) เชิญหีบเพลิงพระราชทานไปวางที่ศาลากลางจังหวัด อำเภอ หรือหน่วยราชการที่สังกัดในท้องถิ่น หรือที่บ้านเจ้าภาพ แล้วแต่กรณี โดยตั้งไว้ในที่อันสมควร และควรมีพานรองรับหีบเพลิงพระราชทานนั้นด้วย

๒) เมื่อถึงกำหนดวันที่ขอพระราชทานเพลิงศพ ทางจังหวัด อำเภอ หรือเจ้าภาพแล้วแต่กรณี จะต้องจัดเจ้าหน้าที่ แต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์ เพื่อเชิญหีบเพลิงพระราชทานพร้อมด้วยพานรอง (หนึ่งหีบต่อ ๑ คน) ไปยังเมรุที่จะประกอบพิธี และก่อนที่จะเชิญขึ้นไปตั้งบนเมรุนั้น ควรยกศพขึ้นตั้งเมรุให้เรียบร้อยเสียก่อนแล้วจึงเชิญพานหีบเพลิงพระราชทานขึ้นไปตั้งไว้บนโต๊ะทางด้านศีรษะศพ (บนโต๊ะที่ตั้งหีบเพลิงพระราชทานนั้นจะต้องมีผ้าปูให้เรียบร้อย และห้ามมิให้นำสิ่งหนึ่งสิ่งใดวางร่วมอยู่ด้วยเป็นอันขาด เมื่อเชิญพานหีบเพลิงพระราชทานวางเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชิญคำนับเคารพศพ ๑ ครั้ง (แต่ถ้าเป็นศพพระสงฆ์ให้ประนมมือไหว้) แล้วจึงลงจากเมรุ

๓) ขณะที่เชิญพานหีบพระราชทานไปนั้น เจ้าหน้าที่ผู้เชิญจะต้องระมัดระวังกิริยามารยาท โดยอยู่ในอาการสำรวม ไม่พูดคุยกับผู้ใด และไม่ต้องทำความเคารพผู้ใด และไม่เชิญหีบเพลิงพระราชทานเดินตามหลังผู้หนึ่งผู้ใดเป็นอันขาด

๔) ผู้ที่ไปร่วมงานพระราชทานเพลิงศพ ทั้งประชาชน ข้าราชการ และพนักงาน ลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจ ควรแต่งกายไว้ทุกข์ตามประเพณีนิยม ในกรณีลูกหลานหรือญาติ รวมทั้งผู้ที่เคารพนับถือผู้วายชนม์ที่รับราชการ จะแต่งกายชุดปกติขาวไว้ทุกข์ ก็จะเป็นเกียรติแก่ผู้วายชนม์และยังนับว่าเป็นการถวายพระเกียรติ

๕) ผู้ที่ตั้งแถวรอรับการเชิญหีบเพลิงพระราชทานเดินไปสู่เมรุ ควรเป็นเจ้าภาพงานการแต่งกาย ควรแต่งเครื่องแบบไว้ทุกข์ตามประเพณีนิยม ในกรณีที่เป็นข้าราชการ แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์

๖) ระหว่างที่เจ้าหน้าที่เชิญหีบเพลิงพระราชทานเดินไปสู่เมรุนั้น ประชาชนที่มาร่วมงานควรนั่งอยู่ในความสงบโดยมิต้องยืนขึ้น ไม่ต้องทำความเคารพ และไม่มีการบรรเลงเพลงอย่างใดทั้งสิ้น เพราะยังไม่ถึงขั้นตอนของพิธีการ เจ้าหน้าที่ผู้เชิญก็มิใช่ผู้แทนพระองค์ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

๗) เมื่อถึงกำหนดเวลาพระราชทานเพลิง ให้เจ้าภาพเชิญแขกผู้อาวุโสสูงสุดขึ้นเป็นประธานจุดเทียน

ประธานในพิธีจุดเพลิงที่อาวุโสสูงสุดนั้น หมายถึง อาวุโสทั้งด้านคุณวุฒิและด้านวัยวุฒิ ทั้งนี้ หากมีพระราชวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป หรือราชสกุลที่มีเกียรติในราชการ ซึ่งศพหรือทายาทอยู่ใต้บังคับบัญชา หรือเป็นผู้ที่เคารพนับถือ สมควรเชิญบุคคลนั้นเป็นประธาน

๘) ในระยะเวลาก่อนเจ้าภาพเชิญผู้อาวุโสสูงสุดขึ้นเป็นประธานประกอบพิธีพระราชทานเพลิงนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้เชิญหีบเพลิงพระราชทานขึ้นไปรออยู่ ณ โต๊ะวางหีบเพลิงพระราชทานบนเมรุก่อนเมื่อผู้เป็นประธานทอดผ้าไตรบังสุกุล พระภิกษุได้ชักผ้าบังสุกุลแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้เชิญหีบเพลิงพระราชทานแก้ห่อหีบเพลิงพระราชทานออก จากนั้นผู้เป็นประธานปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

(๑) ประธานพิธีเดินขึ้นไปบนเมรุ

(๒) ทอดผ้าไตรบังสุกุล

(๓) พระสงฆ์พิจารณาผ้าไตรบังสุกุล

(๔) ประธานพิธีหันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ถวายคำนับ ๑ ครั้ง

(๕) หยิบเทียนชนวนในหีบเพลิงพระราชทาน มอบให้เจ้าหน้าที่ผู้เชิญถือไว้

(๖) หยิบกลักไม้ขีดในหีบเพลิงพระราชทาน จุดไฟต่อเทียนชนวนที่เจ้าหน้าที่ผู้เชิญถือไว้รอจนเทียนลุกไหม้ดีแล้ว

(๗) ทำความเคารพ (ไหว้) ๑ ครั้ง ก่อนหยิบธูป ดอกไม้จันทน์ และเทียนพระราชทาน (จำนวน ๑ ชุด) ในหีบเพลิงพระราชทาน

(๘) จุดไฟหลวงจากเทียนชนวนแล้ววางไว้กลางฐานที่ตั้งศพ จากนั้นก้าวถอยหลัง ๑ ก้าว คำนับเคารพศพ ๑ ครั้ง แล้วลงจากเมรุ

(๙) เป็นอันเสร็จพิธี

หมายเหตุ

๑) สำหรับศพที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานผ้าไตรทอดถวายพระบังสุกุลด้วยนั้นผู้เป็นประธาน ต้องทำความเคารพ (ไหว้) ๑ ครั้ง ก่อนหยิบผ้าไตรพระราชทานจากเจ้าหน้าที่ผู้เชิญ แล้วทอดผ้าตามพิธีต่อไป

๒) ในกรณีที่เจ้าภาพประสงค์ให้มีการอ่านหมายรับสั่ง เพื่อแสดงถึงการได้รับพระราชทานเพลิงศพ (ในกรณีที่ได้รับหมายรับสั่ง ถ้ายังไม่ได้รับหมายรับสั่งก็ไม่ต้องอ่าน)*

การอ่านหมายรับสั่ง ประวัติผู้วายชนม์ สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณนั้นส่วนสำนักพระราชวังให้แนวทางไว้ ดังนี้

๑) หมายรับสั่ง แสดงถึงการได้รับพระราชทานเพลิงศพ

๒) สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

๓) คำประกาศเกียรติคุณของผู้ที่ได้รับพระราชทานเพลิง (ประวัติโดยย่อ)

อนึ่ง สำนักพระราชวัง ได้หมายเหตุไว้ว่า การอ่านหมายรับสั่ง ประวัติผู้วายชนม์ สำนึกพระมหากรุณาธิคุณนั้น เป็นขั้นตอนที่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม ในที่นี้ขอนำเสนอขั้นตอนการอ่านหมายรับสั่งไว้เพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๑) หมายรับสั่ง แสดงถึงการได้รับพระมหากรุณาธิคุณที่ได้รับการพระราชทานเพลิงศพ

๒) สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

๓) ประวัติผู้วายชนม์ เพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณ แล้วยืนไว้อาลัย ๑ นาที จากนั้นเรียนเชิญประธานพิธีขึ้นทอดผ้าบังสุกุล และจุดเพลิงพระราชทาน ซึ่งจะเป็นการปฏิบัติงานพิธีได้อย่างต่อเนื่อง และเรียบร้อยสวยงาม

ประวัติผู้วายชนม์ เพื่อประกาศเกียรติคุณ และคำสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ในงานพระราชทานเพลิงศพนั้น ให้อ่านเรียงลำดับตามที่กล่าวมา ทั้งนี้ หากจะอ่านเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ หรือไม่อ่านเลยก็ได้ ขึ้นอยู่กับความประสงค์และความสะดวกของเจ้าภาพเป็นสำคัญ ส่วนการลงท้ายคำอ่านสามารถอ่านชื่อบุคคลผู้เป็นทายาททั้งหมดหรือจะออกชื่อแต่เจ้าภาพก็ย่อมกระทำได้

ในการพระราชทานเพลิงศพหากเจ้าภาพประสงค์จะให้อ่านหมายรับสั่ง คำสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และประวัติผู้วายชนม์ ให้อ่านเรียงลำดับดังกล่าว

ตัวอย่างหมายรับสั่ง

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๔๗๓๘ สำนักพระราชวัง

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

พระราชทานเพลิงศพ พระธรรมปริยัติมุนี (นวน เขมจารี) อดีตเจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนม ณ เมรุวัดพระธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

วันเสาร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๘ เวลา ๑๖.๐๐ น. พระราชทานเพลิง

ทองหล่อ/พิมพ์/ตรวจ/ทาน

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระธรรมปริยัติมุนี (นวน เขมจารี) เพื่อทราบ ติดต่อขอรับหีบเพลิงพระราชทานที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง ไปปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

.....

ผู้รับรับสั่ง

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ (สำหรับพระสงฆ์)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานเพลิงศพพระ..... ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณ เป็นเกียรติอันสูงสุดแก่ผู้วายชนม์ และวงศ์ตระกูลอย่างหาที่สุดมิได้

หากความทราบโดยญาณวิถีถึงดวงวิญญาณของพระ.....ได้ด้วยประการใดในสัมปรายภพ คงจะมีความปลาบปลื้มซาบซึ้งเป็นล้นพ้นในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้รับพระราชทานเกียรติยศอันสูงยิ่ง ในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

คณะสงฆ์วัด.....อำเภอ.....จังหวัด..... ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส ถวายพระพรด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ และจะเทิดทูนไว้เป็นสรรพสิริมงคลแก่คณะสงฆ์และวงศ์ตระกูลของผู้วายชนม์ตลอดไป

ขอถวายพระพร

คณะสงฆ์วัด.....

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ (สำหรับบุคคลทั่วไป)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเพลิงศพ (นาย, นาง, นางสาว, ยศ).....ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม เป็นเกียรติอันสูงสุดแก่ผู้วายชนม์ และวงศ์ตระกูลอย่างหาที่สุดมิได้

หากความทราบโดยญาณวิถี ถึงวิญญาณของ (นาย, นาง, นางสาว, ยศ)..... .....ได้ด้วยประการใดในสัมปรายภพ คงมีความปลาบปลื้มซาบซึ้งเป็นล้นพ้นในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้รับพระราชทานเกียรติยศอันสูงยิ่ง ในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

ข้าพระพุทธเจ้าผู้เป็นบุตร ธิดา และหลาน ๆ ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบถวายบังคมแทบเบื้องพระยุคลบาท ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ และจะเทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เป็นสรรพสิริมงคลแก่ข้าพระพุทธเจ้าและวงศ์ตระกูลสืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

ครอบครัว (นามสกุล).....

แบบอย่างการเขียนประวัติและคำไว้อาลัย

เรียน.....(ประธานพิธี และท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน)

ก่อนที่จะประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพ (นาย, นาง, นางสาว, ยศ)..... ในวันนี้ เพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณ และรำลึกถึงเป็นวาระสุดท้าย กระผม (นาย, นาง, นางสาว, ยศ) พิธีกร.....ขอนำประวัติและคำไว้อาลัยของผู้วายชนม์มาเรียนให้ผู้มีเกียรติทุกท่านเพื่อได้ทราบโดยสังเขป ดังนี้

(นาย, นาง, นางสาว, ยศ).....เป็นบุตรของ..... และนาง.....เกิดเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....
บ้านเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
มีพี่น้องร่วมบิดามารดา รวม.....คน

๑. .....

๒. .....

(นาย, นาง, นางสาว, ยศ).....สำเร็จการศึกษา..... จากโรงเรียน.....

เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วได้เข้าทำงานเป็น.....
.....

(นาย, นาง, ยศ).....ได้สมรสกับ.....
(ซึ่งเป็นบุตร, บุตรี) ของ.....มีบุตร.....คน คือ

๑. .....

๒. .....

ตำแหน่งสุดท้าย.....

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ถ้ามี).....

ตามประวัติการปฏิบัติงาน (นาย, นาง, นางสาว, ยศ).....เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่อย่างสูงยิ่ง มีอัธยาศัยโอบอ้อมอารี รักหมู่คณะ รักพี่ รักน้อง รักผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นผู้ให้ความเคารพต่อผู้บังคับบัญชา เป็นผู้มีความอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เป็นผู้มีน้ำใจอันประเสริฐ ตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบ ได้ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ และสติปัญญา ทำงานเพื่อสร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศชาตินับเป็นอเนกอนันต์

ในด้านศาสนาเป็นผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาได้ให้การอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาอยู่เนืองนิตย์

ในด้านครอบครัวได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นผู้นำครอบครัวอย่างดียิ่ง เป็นคู่ชีวิตที่ดีของ (สามี, ภรรยา) ให้ความห่วงใยบุตรธิดาตลอดเวลา ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่นและเป็นครอบครัวที่มีความสุขเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นผู้มีอัธยาศัยร่าเริง สนุกสนาน และมองโลกในแง่ดี

(นาย, นาง, นางสาว, ยศ).....ได้ล้มป่วยลงด้วยโรค..... และเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาล.....และถึงแก่กรรมด้วยอาการอันสงบ เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....เวลา.....นาฬิกา รวมสิริอายุได้.....ปี

การจากไปของ (นาย, นาง, นางสาว, ยศ).....ในครั้งนี้ สร้างความเศร้าโศกเสียใจแก่ (สามี, ภรรยา) บุตร-ธิดา และญาติมิตรเป็นอย่างยิ่ง และมิใช่แต่เป็นความสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งของครอบครัว (สกุล).....เท่านั้น แต่นับว่าเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลผู้ทรงคุณค่าของประเทศชาติอีกด้วย

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ ชีวิตและความตายเป็นของคู่กัน ที่ใดมีเกิดที่นั่นต้องมีตาย ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย ถูกความเกิด ความเจ็บ ความแก่เบียดเบียน ย่อมเสื่อมสิ้นไปตามกาลเวลา ครั้งถึงกาลกำหนดแล้ว ก็ย่อมจะต้องแตกทำลายไป พระพุทธศาสนาจึงสอนให้พุทธศาสนิกชนพึงประกอบแต่ความดีเป็นนิตย์ เพื่อความสงบสุขของชีวิตในปัจจุบัน และเป็นที่พึ่งพิงในโลกเบื้องหน้าในสัมปรายภพ

ด้วยอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และบุญกุศลคุณงามความดีที่ (นาย, นาง, นางสาว, ยศ).....ที่ได้ปฏิบัติบำเพ็ญมา ตลอดถึงบุญกุศลที่ (สามี, ภรรยา) บุตร ธิดา และญาติมิตร ได้ร่วมจิตบำเพ็ญทักษิณานุประทานอุทิศให้ในกาลครั้งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยส่งให้ (นาย, นาง, นางสาว, ยศ).....ได้ไปสถิตเสวยอุดมสุข ในทิพยวิมานสุคติสถาน ในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

ในวาระสุดท้ายนี้ ขอเรียนเชิญท่านผู้มีเกียรติทุกท่านได้ร่วมจิตอธิษฐานเพื่ออุทิศส่วนกุศลส่งดวงวิญของ (นาย, นาง, นางสาว, ยศ).....ให้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยการยืนไว้อาลัยประมาณ ๑ นาที ด้วยความพร้อมเพรียงกัน. ขอเรียนเชิญครับ

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรของพิธีพระราชทานเพลิงศพ (นาย, นาง, นางสาว, ยศ)..... .....ในวันนี้ กระผมขอเรียนเชิญ (ประธานพิธี).....ได้กรุณาทอดผ้าบังสุกุล และเป็นประธานในการประกอบพิธีจุดเพลิงพระราชทาน เป็นลำดับไป ขอเรียนเชิญครับ.

ขั้นตอนการปฏิบัติพิธีพระราชทานเพลิง (หีบเพลิง)

หีบเพลิงพระราชทาน

การวางไฟพระราชทาน

๑) ใกล้เวลา เจ้าหน้าที่เชิญหีบเพลิงพระราชทานมาถึง (เจ้าภาพรอต้อนรับ) นำหีบเพลิงขึ้นตั้งบนเมรุด้านศีรษะของศพ

๒) ได้เวลา เจ้าภาพเชิญประธานทอดผ้าบังสุกุล (พระสงฆ์บังสุกุล)

๓) เจ้าหน้าที่เชิญหีบเพลิงพระราชทาน

๔) ประธานถวายความเคารพไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ หรือถวายบังคม (ไหว้) ไปที่หีบเพลิง แล้ว

๕) หยิบเทียนชนวนในหีบเพลิงพระราชทานมอบให้เจ้าหน้าที่ถือไว้

๖) หยิบกลักไม้ขีดไฟ จุดไฟต่อเทียนชนวนให้ติดดี

๗) ถวายบังคม (ไหว้) ๑ ครั้ง ก่อนหยิบดอกไม้จันทน์ ธูป เทียน จุดไฟหลวงจากเทียน ชนวน

๘) วางดอกไม้จันทน์ ธูป เทียนไว้ใต้กลางฐานที่ตั้งศพ (หรือที่ที่เจ้าภาพจัดไว้)

๙) ถอยหลัง ๑ ก้าว ทำความเคารพศพ ๑ ครั้ง แล้วลงจากเมรุ เป็นเสร็จพิธี (จากนั้นผู้มีเกียรติและเจ้าภาพขึ้นวางดอกไม้จันทน์เป็นลำดับไป)

ลำดับการอ่านประกาศเกียรติยศ ในพิธีพระราชทานเพลิงศพ

๑) หมายรับสั่ง (ถ้ายังไม่ได้รับไม่ต้องอ่าน)

๒) สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

๓) ประวัติผู้วายชนม์

หมายเหตุ

๑) จะอ่านเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่อ่านเลยก็ได้

๒) ไม่ควรใช้คำนำหน้าชื่อผู้ได้รับพระราชทานเพลิงศพว่า คุณพ่อ... คุณแม่...

๓) ควรใช้ว่า นาย... นาง... นางสาว.... หรือยศ นำหน้าชื่อ เท่านั้น

การแต่งกาย

๑) เจ้าหน้าที่ผู้เชิญหีบเพลิงพระราชทาน แต่งชุดปกติขาวไว้ทุกข์

๒) ประธาน แต่งชุดปกติขาวไว้ทุกข์ ชุดสากลไว้ทุกข์ หรือชุดสุภาพสำหรับงานศพ

๓) เจ้าภาพ ถ้าเป็นข้าราชการควรแต่งชุดปกติขาวไว้ทุกข์ ชุดสากลไว้ทุกข์ หรือชุดสุภาพสำหรับงานศพ

การขอพระราชทานดินฝังศพ

ดินฝังศพพระราชทาน

เกณฑ์การขอพระราชทานดินฝังศพ

๑) มีเกณฑ์การขอเช่นเดียวกับการขอพระราชทานเพลิงศพ

๒) ขอพระราชทานได้ทั้งผู้นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม

ดินฝังศพพระราชทาน

๑) ในหีบประกอบด้วยดิน ๒๐ ก้อน ห่อด้วยผ้าขาว ๑๐ ก้อน ห่อด้วยผ้าดำ ๑๐ ก้อน

๒) การหยิบดินพระราชทาน ให้หยิบทีละคู่ คือสีขาว ๑ ก้อน และสีดำ ๑ ก้อน

๓) การวางดินพระราชทาน ให้วางบนหลังหีบศพตั้งแต่ด้านศีรษะศพลงไปจนครบทั้ง ๑๐ คู่

วิธีปฏิบัติในพิธีพระราชทานดินฝังศพ

๑) ใกล้เวลา เจ้าหน้าที่เชิญหีบดินฝังศพพระราชทานถึงสถานที่ตั้งศพ (เจ้าภาพรอต้อนรับ) เชิญหีบดินตั้งไว้ด้านศีรษะของศพ ทำความเคารพศพ

๒) เจ้าภาพทำพิธีเคารพศพเสร็จแล้ว (ถ้ามีการอ่านประกาศเกียรติยศ อ่านในลำดับนี้)

๓) เชิญหีบศพไปที่หลุมฝังศพ ทำพิธีเคารพศพเป็นครั้งสุดท้าย

๔) เชิญหีบศพลงวางในหลุม

๕) เจ้าหน้าที่เชิญหีบดินพระราชทาน

๖) ประธานถวายความเคารพไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ หยิบห่อดินพระราชทานสีขาว-สีดำ ครั้งละ ๑ คู่ วางเรียงบนหลังหีบศพจากทางด้านศีรษะของศพลงไปจนครบทั้ง ๑๐ คู่

๗) ทำความเคารพศพ ๑ ครั้ง

๘) ผู้มีเกียรติ ญาติและเจ้าภาพวางดินฝังศพ

๙) เสร็จพิธี

การแต่งกาย

๑) เจ้าหน้าที่ผู้เชิญหีบดินพระราชทาน แต่งชุดปกติขาวไว้ทุกข์

๒) ประธาน แต่งชุดปกติขาวไว้ทุกข์ ชุดสากลไว้ทุกข์ หรือชุดสุภาพสำหรับงานศพ

๓) เจ้าภาพ ถ้าเป็นข้าราชการควรแต่งชุดปกติขาวไว้ทุกข์ ชุดสากลไว้ทุกข์ หรือชุดสุภาพสำหรับงานศพ

การเตรียมการและการปฏิบัติพิธีงานศพทั่วไป

การเตรียมอุปกรณ์ในพิธีงานศพ

การเตรียมเครื่องใช้สำหรับการนี้ นอกจากเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัย และเครื่องบูชาศพแล้ว จะต้องจัดเตรียมสิ่งที่ต้องใช้ในพิธีที่เกี่ยวข้องกับศพ ดังนี้

๑) ภูษาโยง หรือด้ายสายโยง

๒) เครื่องทองน้อย

๓) ตู้พระอภิธรรม

๔) เครื่องกระบะมุก หรือเครื่องบูชาพระธรรม

๕) สิ่งของเครื่องใช้สำหรับพิธีสงฆ์

การอาบน้ำศพ

๑) การอาบน้ำศพนี้ ถือเป็นเรื่องภายในครอบครัว ระหว่างญาติมิตรที่สนิท ไม่นิยมเชิญบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นการอาบน้ำชำระร่างกายศพจริง ๆ โดยการอาบน้ำอุ่นก่อนแล้วอาบด้วยน้ำเย็น ฟอกด้วยสบู่ขัดถูร่างกายศพให้สะอาด

๒) เมื่ออาบน้ำศพเสร็จแล้ว ให้เอาน้ำขมิ้นทาตามร่างกายตลอดถึงฝ่าเท้า แล้วประด้วยน้ำหอม

๓) เมื่ออาบน้ำชำระร่างกายศพเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็แต่งตัวให้ศพตามฐานะของผู้ตาย เช่น เป็นข้าราชการ ก็นิยมแต่งเครื่องแบบ เป็นต้น เครื่องแต่งตัวนั้นนิยมใช้เสื้อผ้าที่สะอาดและใหม่เท่าที่มีอยู่ หลังจากนั้นนำศพขึ้นนอนบนเตียงสำหรับรอพิธีรดน้ำศพตามประเพณีนิยม

การรดน้ำศพ

๑) นิยมจัดตั้งพระประจำวันเกิดของผู้วายชนม์พร้อมจุดธูปเทียนบูชาไว้ด้านศีรษะศพ

๒) เตียงที่ศพนอน เพื่อรอการรดน้ำศพจากผู้มาร่วมพิธีรดน้ำศพ ให้ตั้งโดยหันด้านศีรษะศพไปทางโต๊ะหมู่บูชาพระรัตนตรัย

๓) นิยมตั้งเตียงหันทางด้านมือขวาของศพออกทางด้านกว้าง เพื่อให้ผู้ที่เคารพนับถือรดน้ำที่มือขวาได้โดยสะดวก

๔) ห้ามมิให้ผู้ใดเดินผ่านทางด้านศีรษะของศพ เพราะถือว่าเป็นกิริยาอาการที่ไม่แสดงความเคารพต่อศพ

๕) จัดร่างศพให้นอนหงายเหยียดยาว โดยใช้ผ้าห่มหรือผ้าแพรคลุมตลอดร่างศพ เปิดไว้เฉพาะหน้าและมือขวาของศพ และจัดมือขวาให้เหยียดออกคอยรับการรดน้ำจากผู้ที่เคารพนับถือ

๖) จัดเตรียมขันโตกใส่น้ำอบ และโรยกลีบดอกไม้ไว้ด้านขวามือของศพ พร้อมทั้งขันเล็ก ๆ เพื่อไว้ให้บุตรหลานหรือทายาทตักน้ำให้ผู้ที่มีความประสงค์จะมารดน้ำศพ เพื่อการขมาศพ

๗) จัดเตรียมขันโตก หรือขันน้ำพานรองขนาดใหญ่ตั้งไว้คอยรองรับน้ำที่รดศพ

๘) ก่อนพิธีรดน้ำศพ ควรให้เจ้าภาพจุดเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัยก่อน แล้วจึงเริ่มพิธีรดน้ำศพ

๙) เมื่อผู้มีเกียรติที่มาแสดงความเคารพศพด้วยการรดน้ำศพหมดแล้ว ถ้าได้รับพระราชทานน้ำอาบศพ ให้เชิญผู้อาวุโสที่อยู่ในที่นั้น เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่รดน้ำศพพระราชทาน ซึ่งถือเป็นลำดับสุดท้ายของพิธีรดน้ำศพ เมื่อทำพิธีรดน้ำศพพระราชทานแล้วถือเป็นเสร็จพิธีรดน้ำศพ ไม่สามารถให้ผู้หนึ่งผู้ใดรดน้ำศพอีก

๑๐) ต่อจากนั้นจะเป็นหน้าที่ของผู้ที่ได้รับหน้าที่ดำเนินการนำศพลงหีบ เพื่อกระทำพิธีกรรมทางศาสนาต่อไป

๑๑) เมื่อนำศพลงโลงหรือโกศแล้ว บางเจ้าภาพจะให้มีการทอดผ้าบังสุกุล (ส่วนใหญ่จะเป็นผ้าไตรจีวรหรือสบงตามฐานะ) เพื่อให้พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล ซึ่งเรียกว่า บังสุกุลปากหีบ หรือบังสุกุลปากโกศ (ซึ่งจะนิมนต์พระสงฆ์เพื่อการนี้เท่าใดก็ได้ไม่มีกำหนด แต่ถ้าเป็นพิธีของหลวงมักจะนิมนต์พระสงฆ์ จำนวน ๑๐ รูป)

๑๒) เมื่อพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลเรียบร้อยแล้ว นิมนต์พระสงฆ์จำนวน ๔ รูป สวดพระอภิธรรม ต่อจากพิธีบังสุกุลปากหีบ หรือปากโกศทันที โดยปฏิบัติดังนี้

(๑) เมื่อพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลปากหีบ หรือปากโกศ ลงจากอาสน์สงฆ์แล้ว

(๒) พิธีกรตั้งตู้พระธรรมเบื้องหน้าอาสนสงฆ์ของพระสงฆ์สวดพระอภิธรรม

(๓) แต่งตั้งเครื่องนมัสการพระธรรม

(๔) นิมนต์พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม จำนวน ๔ รูป ขึ้นอาสนสงฆ์

(๕) เชิญเจ้าภาพหรือประธานพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระธรรม

(๖) พระสงฆ์ จำนวน ๔ รูป สวดพระอภิธรรม จำนวน ๑ จบ (ถ้าเจ้าภาพประสงค์จะให้สวดจนครบ ๔ จบ ก็ได้) ในกรณีสวด ๑ จบ เมื่อได้เวลาสวดพระอภิธรรมตามที่วัดกำหนดจะสวดต่ออีก ๓ จบ ก็ทำได้ หรือเจ้าภาพจะให้นิมนต์สวดตามเวลาของวัดก็ย่อมได้เช่นกัน

การจัดสถานที่ตั้งศพ

การจัดสถานที่ตั้งศพนั้น จะต้องประกอบด้วยสถานที่และอุปกรณ์เครื่องใช้เกี่ยวกับพิธีงานศพ ดังนี้

๑) สถานที่ตั้งโต๊ะหมู่บูชาพระรัตนตรัย ตั้งไว้ทางด้านศีรษะของศพ

๒) สถานที่ตั้งอาสน์สงฆ์สำหรับพระสงฆ์สวดพระอภิธรรม ตั้งไว้ทางด้านซ้ายของโต๊ะหมู่บูชา (เว้นไว้แต่สถานที่บังคับไม่อาจจะตั้งอาสน์สงฆ์ไว้ทางด้านซ้ายของโต๊ะหมู่บูชาได้)

๓) สถานที่ตั้งศพ ให้ตั้งหันด้านศีรษะของศพไปทางโต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป

๔) สถานที่ตั้งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ นิยมตั้งไว้เบื้องหน้าหีบหรือโกศศพ หรือหน้ารูปถ่ายของศพโดยการนำโต๊ะหมู่มาจัดตั้งให้เหมาะสมและสวยงาม

๕) สถานที่ตั้งรูปถ่าย นิยมตั้งไว้ทางด้านเท้าของผู้ตาย

๖) สถานที่ตั้งหรือการใช้อุปกรณ์เครื่องใช้ให้ศึกษาในพิธีงานอวมงคลตามที่ได้กล่าวไว้แล้ว

การบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมศพประจำคืน

การจัดพิธีบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมศพประจำคืนนั้น นิยมเริ่มจัดพิธีสวดพระอภิธรรมตั้งแต่วันตั้งศพเป็นต้นไปทุกคืน จนครบสัตตมวารที่ ๑ คือ ครบ ๗ วัน แต่จะจัดให้มีการสวดพระอภิธรรม ๓ คืน หรือ ๕ คืน ก็ได้ ตามความสะดวกของผู้เป็นเจ้าภาพ

การปฏิบัติพิธีบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมประจำคืน

เมื่อถึงกำหนดเวลาตามประเพณีนิยมหรือตามที่วัดกำหนด ศาสนพิธีกรพึงปฏิบัติ ดังนี้

๑) นิมนต์พระสงฆ์ ๔ รูป ขึ้นนั่งยังอาสนสงฆ์ ถวายน้ำร้อน-น้ำเย็น

๒) เชิญเจ้าภาพหรือประธานหรือผู้แทนในพิธีสวดพระอภิธรรมประจำคืน โดยจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย จุดธูป เทียนบูชาพระธรรม และจุดเครื่องทองน้อยหน้าศพ ตามลำดับ

๓) ศาสนพิธีกรอาราธนาศีล ทุกคนรับศีล

๔) พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม (ศาสนพิธีกรต้องประสานกับพระสงฆ์ แม้ในปัจจุบันไม่นิยมอาราธนาธรรม แต่ยังมีบางท้องถิ่นเมื่อพระสงฆ์สวดพระอภิธรรม จะต้องมีการอาราธนาธรรมด้วย)

๕) พระสงฆ์สวดพระอภิธรรมจบ ครบ ๔ จบ ศาสนพิธีกรนำตู้พระธรรมและเครื่องสักการะ ถอยออกมาทางท้ายอาสน์สงฆ์

๖) นำเครื่องไทยธรรม เข้าไปตั้ง ณ เบื้องหน้าพระสงฆ์

๗) เชิญเจ้าภาพ หรือประธาน หรือผู้แทน ถวายเครื่องไทยธรรม

๘) เมื่อพระสงฆ์รับเครื่องไทยธรรมแล้ว ให้นำเครื่องไทยธรรมออกมาไว้ด้านท้ายอาสน์สงฆ์ เพื่อจะได้ถวายพระสงฆ์ เมื่อเสร็จพิธี

๙) ศาสนพิธีกรลาดภูษาโยง (เป็นหน้าที่ของศาสนพิธีกร)

๑๐) เชิญผ้าไตร หรือผ้าสบง ให้เจ้าภาพหรือประธานทอดบนภูษาโยง ในลักษณะขวางภูษาโยง

๑๑) พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๑๒) พระสงฆ์อนุโมทนา

๑๓) เจ้าภาพ หรือประธาน กรวดน้ำ-รับพร

๑๔) เสร็จพิธีบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมประจำคืน

พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม

การบำเพ็ญกุศลอุทิศให้แก่ผู้ที่ล่วงลับ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน

พิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศให้แก่ผู้ที่ล่วงลับ ก็จัดตามฐานะของเจ้าภาพ ซึ่งเป็นไปตามประเพณีนิยม ที่กระทำเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ หรือผู้มีอุปการคุณตามประเพณีนิยม

การนับวันบำเพ็ญกุศล ครบ ๗ วัน ๕๐ วัน หรือ ๑๐๐ วัน

การนับวันเพื่อการบำเพ็ญกุศลอุทิศเนื่องในวาระ ครบ ๗ วัน ๕๐ วัน หรือ ๑๐๐ วัน นั้น ให้ถือว่า เมื่อตายวันไหน ให้ถือเอาวันนั้นเป็นวันสำคัญ คือ เป็นวันอุทิศผล เช่น ตายวันอาทิตย์ ถ้าทำงานเป็น ๒ วัน ให้สวดมนต์ในวันเสาร์ เลี้ยงพระหรือถวายภัตตาหารในวันอาทิตย์ แล้วจึงอุทิศผลบุญให้แก่ผู้ที่ล่วงลับ แต่ถ้าเป็นการทำงานวันเดียว ต้องจัดให้มีการสวดมนต์และฉันภัตตาหารในวันอาทิตย์ เนื่องจากการอุทิศผลนั้น นิยมทำล่วงไปแล้ว ๗ วันจากวันที่ตาย จึงได้ถือเอาวันที่ ๘ เป็นวันอุทิศผล

การบำเพ็ญกุศลอุทิศ ครบ ๗ วัน เรียกว่า **“สัตตมวาร”**

การบำเพ็ญกุศลอุทิศ ครบ ๕๐ วัน เรียกว่า **“ปัญญาสมวาร”**

การบำเพ็ญกุศลอุทิศ ครบ ๑๐๐ วัน เรียกว่า **“สตมวาร”**

พิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศนั้น ต้องแล้วแต่ฐานะของเจ้าภาพ จะทำมากหรือน้อยก็สุดแต่กำลัง ในที่นี้จะกล่าวถึงลำดับขั้นตอนของงานที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ บำเพ็ญพระราชทานกุศล ๗ วัน พระราชทานศพ ซึ่งอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดพิธีการบำเพ็ญกุศล ๗ วัน ๕๐ วัน หรือ ๑๐๐ วัน พอสังเขป ดังนี้

ลำดับขั้นตอนการบำเพ็ญกุศลอุทิศให้แก่ผู้ที่ล่วงลับ ครบ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน

การเตรียมการ

๑) จัดเตรียมสถานที่ (การจัดงานอวมงคล)

๒) การเตรียมโต๊ะหมู่บูชา พระพุทธรูป และเครื่องนมัสการ

๓) ในกรณีฌาปนกิจศพแล้ว ให้จัดเตรียมโต๊ะหมู่บูชา เพื่อประดิษฐานอัฐิพร้อมเครื่องบูชาและเครื่องทองน้อย จำนวน ๑ ชุด ถ้าหากยังไม่ได้ทำการฌาปนกิจศพก็ไม่ต้องจัดเตรียมให้จัดเครื่องบูชาที่หน้าหีบหรือโกศศพ แล้วแต่กรณี

๔) ธรรมาสน์เทศน์ ในกรณีที่มีการแสดงพระธรรมเทศนา (ถ้ามีเทศน์)

๕) เครื่องกัณฑ์เทศน์สำหรับถวายพระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา (ถ้ามีเทศน์)

๖) เทียนส่องธรรม และเครื่องทองน้อย ๒ ชุด สำหรับเจ้าภาพจุดบูชาธรรม ๑ ที่ และสำหรับผู้วายชนม์บูชาธรรม ๑ ที่ (ถ้ามีเทศน์)

๗) เตรียมนิมนต์พระสงฆ์ จำนวนพระสงฆ์แล้วแต่ความเหมาะสม

๘) เครื่องรับรองพระสงฆ์ ชุดน้ำร้อน-น้ำเย็น ถวายพระสงฆ์

๙) อุปกรณ์เครื่องใช้พิธีสงฆ์ในงานอวมงคล (ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒)

๑๐) เครื่องจตุปัจจัยไทยธรรมสำหรับถวายพระสงฆ์

๑๑) ผ้าไตร หรือสบง สำหรับทอดถวายพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๑๒) ภูษาโยง

๑๓) ภัตตาหาร (ในกรณีมีการเลี้ยงภัตตาหารแด่พระสงฆ์)

๑๔) ภาชนะที่กรวดน้ำ

การปฏิบัติงานพิธี

๑) เมื่อถึงเวลาเจ้าภาพและผู้ร่วมงานพร้อมแล้ว นิมนต์พระสงฆ์ขึ้นนั่งอาสน์สงฆ์

๒) เจ้าภาพหรือประธานพิธีจุดธูป เทียน บูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง

๓) เจ้าภาพหรือประธานพิธีจุดเครื่องทองน้อยสักการะศพ (ถ้ามี)

๔) เจ้าหน้าที่อาราธนาพระปริตร (ในกรณีมีเทศน์ ถ้าไม่มีเทศน์เจ้าหน้าที่อาราธนาศีลก่อนแล้วจึงอาราธนาพระปริตร)

๕) พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ จบบท ภทฺเทกรตฺตคาถา (อตีตํ นานฺวาคเมยฺย..... สนฺโตอาจิกฺขเต มุนีติ.) ให้พักไว้ก่อน ในกรณีมีเทศน์ ถ้าไม่มีเทศน์พระสงฆ์จะสวดบทถวายพรพระต่อไปจนจบบท ภวตุ สพฺพมงฺคลํ...)

๖) เจ้าหน้าที่นิมนต์พระสงฆ์ขึ้นสู่ธรรมาสน์เทศน์ (กรณีมีเทศน์)

๗) ประธานจุดเทียนส่องธรรม จุดเครื่องทองน้อยบูชาธรรม (สำหรับประธาน)

๘) ประธานหรือมอบทายาทผู้วายชนม์จุดเครื่องทองน้อยบูชาธรรม (แทนผู้วายชนม์)

๙) เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล พระสงฆ์ให้ศีลจบ

๑๐) เจ้าหน้าที่อาราธนาธรรม

๑๑) พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา จบ ลงมานั่งยังอาสน์สงฆ์ ณ ที่เดิม

๑๒) พระสงฆ์สวดถวายพรพระ จนจบบท ภวตุ สพฺพมงฺคลํ...

๑๓) เจ้าหน้าที่จัดเตรียมภัตตาหาร เมื่อพระสงฆ์สวดถวายพรพระถึงบท “พาหุ...” หรือบท “มหาการุณิโก นาโถ...” เพื่อเตรียมให้เจ้าภาพประเคนพระสงฆ์

๑๔) เมื่อพระสงฆ์สวดถวายพรพระ จบ เชิญประธานหรือเจ้าภาพประเคนภัตตาหาร

๑๕) พระสงฆ์ฉันภัตตาหารเรียบร้อยแล้ว

๑๖) เจ้าหน้าที่จัดเตรียมเครื่องไทยธรรมวางไว้เบื้องหน้าพระสงฆ์

๑๗) เจ้าหน้าที่เชิญเครื่องกัณฑ์เทศน์เข้าไปเชิญเจ้าภาพประธานถวายพระสงฆ์ที่แสดงพระธรรมเทศนา

๑๘) จากนั้น เชิญเจ้าภาพหรือประธาน และผู้ร่วมงานถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์

๑๙) เจ้าหน้าที่ลาดภูษาโยง

๒๐) ประธานหรือเจ้าภาพทอดผ้าไตร เพื่อพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๒๑) พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล แล้ว

๒๒) พระสงฆ์อนุโมทนา (ขณะพระสงฆ์อนุโมทนาเจ้าหน้าที่เก็บภูษาโยง)

๒๓) ประธานกรวดน้ำ-รับพร

๒๔) เสร็จพิธีบำเพ็ญกุศล ภาคกลางวัน

อนึ่ง การบำเพ็ญกุศลอุทิศให้ศพในวาระครบ ๗ วัน ๕๐ วัน หรือ ๑๐๐ วัน กลางคืนนิยมมีพระสงฆ์สวดพระอภิธรรม อีก ๔ จบ สำหรับการเตรียมการและการปฏิบัติงานพิธีก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการสวดพระอภิธรรมประจำคืน

การบรรจุศพ

๑) การบรรจุศพ ณ ศาลาที่ตั้งบำเพ็ญกุศลศพสวดพระอภิธรรมนั้น นิยมเริ่มประกอบพิธีบรรจุศพต่อจากที่ได้บำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมคืนสุดท้าย หรือเริ่มประกอบพิธีบรรจุศพต่อจากที่ได้บำเพ็ญกุศลอุทิศ ทำบุญครบ ๗ วัน เมื่อประกอบพิธีบำเพ็ญกุศลเสร็จแล้ว

๒) การบรรจุศพ ณ สุสานของวัดที่ตั้งศพบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม นิยมเริ่มประกอบพิธีบรรจุศพต่อจากได้บำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมคืนสุดท้าย หรือนิยมเริ่มประกอบพิธีบรรจุศพต่อจากได้บำเพ็ญกุศลอุทิศศพ ครบ ๗ วัน เมื่อประกอบพิธีบำเพ็ญกุศลเสร็จแล้วให้ทำพิธีบรรจุต่อไปทันที โดยนิมนต์พระสงฆ์นำศพไปยังสุสานบรรจุศพ ๑ รูป

การเตรียมการ

อุปกรณ์เครื่องใช้ในพิธีบรรจุศพ

๑) ผ้าไตร หรือผ้าสบง อย่างน้อย ๑ ผืน

๒) ก้อนดินเล็ก ๆ ห่อด้วยผ้าสีดำ หรือห่อด้วยกระดาษสีดำ มีจำนวนมากเพียงพอกับผู้ร่วมพิธี (คนละ ๑ ก้อน)

๓) ดอกไม้สด ส่วนมากนิยมดอกกุหลาบ จำนวนเพียงพอกับผู้ร่วมพิธี (คนละ ๑ ดอก)

๔) ธูป นิยมใช้ธูปหอม มีจำนวนมากเพียงพอกับผู้ร่วมพิธี (คนละ ๑ ดอก)

๕) กระถางธูป ขนาดใหญ่ จำนวน ๑ ใบ

แนวทางการปฏิบัติพิธีบรรจุศพ

๑) อัญเชิญศพเข้าสู่ที่บรรจุศพ (บางสถานที่นิยมตั้งศพบำเพ็ญกุศลก่อนแล้วจึงอัญเชิญศพเข้าสู่ที่บรรจุศพ)

๒) เจ้าภาพมอบก้อนดิน ๑ ก้อน ดอกไม้สด ๑ ดอก และธูปที่จุดแล้ว ๑ ดอก ให้แก่ผู้ร่วมพิธีบรรจุศพจนครบทุกคน

๓) เจ้าภาพเชิญผู้มีเกียรติที่มาร่วมพิธีและเป็นผู้ที่เคารพนับถือเป็นประธานบรรจุศพ

๔) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุลไว้บนหลังหีบศพ

๕) พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๖) ประธานเริ่มพิธีบรรจุศพด้วยการวางก้อนดิน และดอกไม้สด ณ สถานที่บรรจุศพนั้น แล้วถือธูปประนมมือยกขึ้นไหว้ตามฐานะของผู้ตาย ถ้าผู้ตายอายุมากกว่าให้หัวแม่มือจรดปลายจมูก แต่ถ้าผู้ตายอายุน้อยกว่าให้หัวแม่มือจรดปลายคาง อธิษฐานในใจว่า “ขอจงอยู่ เป็นสุข ๆ เถิด” แล้วปักธูปไว้ ณ กระถางธูปที่จัดเตรียมไว้

๗) เจ้าภาพนิยมนำเงินเหรียญ ๑ บาท หรือเหรียญ ๕ บาท จำนวน ๑ เหรียญ เป็นอย่างน้อย วางลง ณ สถานที่บรรจุศพนั้นพร้อมนึกในใจว่า “ข้าแต่ท่านผู้เป็นเจ้าของที่ ข้าพเจ้าขอมอบเงินนี้เป็นค่าที่อยู่ให้แก่ศพนี้” เป็นเสร็จพิธีบรรจุศพ

๘) ในการประกอบพิธีบรรจุศพนี้ บางท้องถิ่นนิยมมีการโปรยทานด้วย เพื่อเป็นการบำเพ็ญทาน ซึ่งถือเป็นการกุศลอีกส่วนหนึ่ง อันเป็นการส่งเสริมเพิ่มเติมบุญบารมีของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ให้มีมากยิ่งขึ้นในคติวิสัยสัมปรายภพนั้น

การจัดพิธีฌาปนกิจศพ

การจัดงานฌาปนกิจ มีการจัดเป็น ๒ กรณี คือ

๑) การจัดพิธีฌาปนกิจศพหลังจากมีการสวดพระอภิธรรมครบวันตามที่เจ้าภาพกำหนดแล้ว

๒) การจัดพิธีฌาปนกิจศพ โดยการนำศพที่บรรจุไว้และรอโอกาสที่จะฌาปนกิจ

เมื่อมีความพร้อมหรือได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างญาติเพื่อจะทำพิธีฌาปนกิจ เมื่อถึงวันที่กำหนดจะทำพิธีฌาปนกิจ ให้เจ้าภาพจัดเตรียมเครื่องใช้ต่าง ๆ ตามที่กล่าวไว้ในเรื่องการเตรียมการในพิธีงานอวมงคล และดำเนินการ ดังนี้

การเตรียมการ (จัดพิธีฌาปนกิจศพหลังจากมีการสวดพระอภิธรรมครบวัน)

๑) จัดเตรียมนิมนต์พระสงฆ์ ๑๐ รูป หรืออย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๕ รูป สวดพระพุทธมนต์แสดงพระธรรมเทศนา (พระสวดรับเทศน์ จะมีหรือไม่มีก็ได้) มีการสดับปกรณ์หรือบังสุกุลและก่อนที่จะเคลื่อนศพจากศาลาหรือสถานที่ตั้งศพไปยังฌาปนสถานหรือเมรุ มักนิยมนิมนต์พระสงฆ์จำนวน ๑๐ รูป สวดมาติกา-บังสุกุล อีกครั้งหนึ่ง (แต่ในปัจจุบันมักนิยมนิมนต์พระสงฆ์มาติกา-บังสุกุล หลังจากบำเพ็ญกุศลสวดพระพุทธมนต์ และพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเพลเสร็จเรียบร้อยแล้ว และนำศพขึ้นตั้งบนเมรุทันที เพื่อความสะดวกในการที่เจ้าภาพจะได้กลับไปเตรียมตัว และคอยต้อนรับผู้มีเกียรติที่มาร่วมงานในพิธีฌาปนกิจศพ)

๒) จตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระสงฆ์

๓) ผ้าไตรหรือผ้าสบงทอดถวายพระสงฆ์

๔) เครื่องกัณฑ์เทศน์ถวายพระสงฆ์ที่แสดงพระธรรมเทศนา

๕) ผ้าไตรที่จะใช้บนเมรุก่อนที่ประธานพิธีจะจุดไฟฌาปนกิจศพ

๖) รายชื่อผู้ที่จะทอดผ้าบังสุกุลบนเมรุ และผู้ที่จะเป็นประธานในพิธี

การเตรียมการ (จัดพิธีฌาปนกิจ โดยนำศพที่บรรจุไว้ทำการฌาปนกิจ)

๑) จัดเตรียมเรื่องสถานที่หรือศาลาตั้งศพเพื่อบำเพ็ญกุศลกับทางวัด

๒) นิมนต์พระสงฆ์

๓) พิมพ์บัตรเชิญผู้ที่เคารพนับถือมาร่วมงานพิธี

๔) อัญเชิญศพจากสุสานมาตั้งยังพิธีบำเพ็ญกุศลฌาปนกิจ ๑ คืน

๕) จตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระสงฆ์

๖) ผ้าไตรบังสุกุลที่จะถวายพระสงฆ์

๗) เครื่องกัณฑ์เทศน์เพื่อถวายพระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา

๘) ผ้าไตรที่จะใช้บนเมรุก่อนที่ประธานพิธีจะจุดไฟฌาปนกิจศพ

๙) รายชื่อผู้ที่จะทอดผ้าบังสุกุลบนเมรุ และผู้ที่จะเป็นประธานในพิธี

แนวทางการปฏิบัติงาน

๑) เจ้าหน้าที่นิมนต์พระสงฆ์ขึ้นนั่งยังอาสน์สงฆ์

๒) ประธานพิธีหรือเจ้าภาพจุดธูป เทียน บูชาพระพุทธรูป ณ โต๊ะหมู่บูชา (กราบ ๓ ครั้ง)

๓) ประธานพิธีจุดธูปเทียนที่เครื่องทองน้อยหน้าหีบศพ

๔) (กรณีไม่มีการเทศน์) เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล

๕) ประธานสงฆ์ให้ศีล ทุกคนรับศีล

๖) เจ้าหน้าที่อาราธนาพระปริตร

๗) พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ จบ

๘) ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

(กำหนดการเพิ่มเติมในกรณีที่มีการแสดงพระธรรมเทศนา)

๙) กรณีมีเทศน์ เจ้าหน้าที่อาราธนาพระปริตร พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์จบ ปฏิบัติเช่นเดียวกับการสวดพระพุทธมนต์บำเพ็ญกุศลศพ ครบ ๗ วัน

๑๐) นิมนต์พระสงฆ์รูปที่แสดงพระธรรมเทศนาขึ้นธรรมาสน์เทศน์

๑๑) ประธานหรือเจ้าภาพ จุดเทียนส่องธรรม เจ้าหน้าที่เชิญเทียนส่องธรรมไปตั้งที่ธรรมาสน์เทศน์

๑๒) ประธานหรือเจ้าภาพ จุดธูปเทียนที่เครื่องทองน้อยบูชาธรรม

๑๓) ประธานหรือเจ้าภาพ ไปจุดเครื่องทองน้อยบูชาธรรมแทนผู้วายชนม์ที่หน้าหีบศพ (กรณีมี ๒ ชุด คือ ชุดนอกสำหรับทายาทจุดเพื่อเคารพศพ และชุดในสำหรับศพบูชาธรรม)

๑๔) เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล พระสงฆ์ให้ศีล

๑๕) เจ้าหน้าที่อาราธนาธรรม พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา

๑๖) เมื่อพระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา จบ

๑๗) พระสงฆ์ลงจากธรรมาสน์ ขึ้นนั่งยังอาสน์สงฆ์แล้ว สวดพระพุทธมนต์ถวายพรพระ

๑๘) ถวายภัตตาหารเพล เมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว

๑๙) จัดเตรียมตั้งเครื่องไทยธรรม ณ เบื้องหน้าพระสงฆ์

๒๐) ประธานหรือเจ้าภาพประเคนเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์ เสร็จแล้ว เก็บเครื่องไทยธรรมไว้ท้ายอาสน์สงฆ์

๒๑) เจ้าหน้าที่ลาดภูษาโยง

๒๒) ประธานหรือเจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุล

๒๓) พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๒๔) พระสงฆ์อนุโมทนา

๒๕) ประธานหรือเจ้าภาพ กรวดน้ำ-รับพร

สำหรับการฌาปนกิจศพทั่วไป บางท้องถิ่นนิยมมีการแสดงพระธรรมเทศนา และสวดมาติกา บังสุกุลในภาคบ่าย ก่อนที่จะเคลื่อนศพไปตั้งที่ฌาปนกิจหรือเมรุ เมื่อเสร็จพิธีสวดมาติกาบังสุกุล จะมีการนำศพเวียนเมรุ และขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

การจัดขบวนในการเวียนเมรุ

๑) พระนำศพ ๑ รูป

๒) หีบศพ

๓) เครื่องทองน้อย

๔) เครื่องราชอิสริยาภรณ์

๕) ญาติมิตรผู้ร่วมขบวน

สำหรับการปฏิบัติในพิธีประชุมเพลิงศพนั้น เพื่อให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ก่อนที่ประธานจะมาถึงในพิธี เจ้าหน้าที่พิธีพึงประสานกับเจ้าภาพเรียนเชิญผู้ที่มาเป็นเกียรติ ที่เคารพนับถือขึ้นทอดผ้าบังสุกุลให้แล้วเสร็จเสียก่อน เมื่อประธานมาถึงเรียนเชิญไปนั่งยังที่จัดเตรียมไว้ให้ประธาน จากนั้นเจ้าหน้าที่พิธีพึงอ่านประวัติของผู้วายชนม์ เพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณความดีจบแล้ว เชิญผู้ร่วมพิธีฌาปนกิจศพยืนไว้อาลัยให้แก่ผู้วายชนม์ เป็นเวลาประมาณ ๑ นาที หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่พิธีกรพึงปฏิบัติ ดังนี้

๑) เรียนเชิญประธานขึ้นทอดผ้าบังสุกุลที่หีบศพ

๒) นิมนต์พระสงฆ์ขึ้นพิจารณาผ้าบังสุกุล

๓) ประธานจุดไฟ เพื่อประชุมเพลิงศพ

ในการประชุมเพลิง ควรนิมนต์พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม จำนวน ๔ รูป เรียกว่าสวดหน้าไฟ

การเก็บอัฐิ

ในพิธีการเก็บอัฐินิยมทำตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น จากวันฌาปนกิจศพเรียบร้อยแล้ว สิ่งที่จะต้องเตรียมในพิธีเก็บอัฐิ

การเตรียมการ

๑) โกศสำหรับใส่อัฐิ

๒) ลุ้ง สำหรับใส่อัฐิ หรืออังคารที่เหลือ เพื่อนำไปลอยอังคาร

๓) ผ้าขาว ควรจัดเตรียมไว้ ๒ ผืน สำหรับห่อลุ้งที่ใส่อังคาร

๔) ผ้าไตร หรือผ้าสบง สำหรับทอดบังสุกุลก่อนเก็บอัฐิ

๕) อาหารคาว-หวาน นิยมจัด ๓ ชุด ที่เรียก พิธีสามหาบ เพื่อถวายพระสงฆ์ที่พิจารณาผ้าบังสุกุล

๖) นิมนต์พระสงฆ์ จำนวน ๓ รูป

๗) เครื่องทองน้อย สำหรับเชิญเจ้าภาพจุดสักการบูชาอัฐิก่อนเก็บอัฐิใส่โกศ และนำอัฐิไปยังสถานที่ถวายภัตตาหาร จำนวน ๓ รูป

๘) ดอกไม้ (นิยมใช้กลีบดอกกุหลาบ) สำหรับโปรยเพื่อเป็นการสักการะอัฐิ

๙) น้ำอบ น้ำหอม เพื่อพรมอัฐิ

๑๐) เหรียญบาท เพื่อโปรยทาน ซึ่งถือเป็นการบริจาคทานแทนผู้วายชนม์

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่พิธีพึงจัดเตรียมสถานที่ เพื่อเชิญอัฐิไปตั้งและเรียนเชิญเจ้าภาพถวายภัตตาหาร ๓ หาบแด่พระสงฆ์ หลังจากนั้นพระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำ-รับพร เป็นเสร็จพิธี

แนวทางการปฏิบัติงาน

๑) ก่อนถึงกำหนดเวลาพิธีเก็บอัฐิ (นิยมจัดพิธีช่วงเช้า) เจ้าหน้าที่ฌาปนสถานจะทำพิธีแปรธาตุ คือ การนำอัฐิของผู้วายชนม์ออกมาจากเตาเผาแล้ว จัดเป็นโครงร่างของคน โดยหันศีรษะไปทางทิศตะวันตก

๒) ก่อนทำพิธีนิยมให้เจ้าภาพจุดเครื่องทองน้อย เพื่อสักการะอัฐิของผู้วายชนม์

๓) เจ้าหน้าที่พิธีนำผ้าขาวคลุมอัฐิไว้

๔) เชิญเจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุล ครั้งละ ๑ ไตร และนิมนต์พระสงฆ์ขึ้นพิจารณาผ้าบังสุกุล ครั้งละ ๑ รูป จบครบ ๓ รูป

๕) พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลแล้ว ลงไปนั่งยังอาสน์สงฆ์ที่เจ้าหน้าที่พิธีได้จัดเตรียมไว้

๖) เมื่อพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลแล้ว เจ้าหน้าที่พิธีเชิญเจ้าภาพพรมน้ำอบ และโปรยดอกไม้ที่อัฐิและอังคาร

๗) เชิญเจ้าภาพเก็บอัฐิใส่โกศตามที่พอแก่ความต้องการ โดยเลือกจากส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ดังนี้ กระดูกกะโหลกศีรษะ ๑ ชิ้น กระดูกซี่โครงหน้าอก ๑ ชิ้น กระดูกแขนทั้งสองข้าง ๆ ละ ๑ ชิ้น และกระดูกขาทั้งสองข้าง ๆ ละ ๑ ชิ้น

๘) อัฐิที่เหลือรวมทั้งอังคาร (ขี้เถ้า) รวมเก็บห่อผ้าขาวใส่ลุ้ง หีบ หรือกล่อง แล้วนำห่อผ้าขาวให้เรียบร้อย

๙) จากนั้นให้ญาติผู้วายชนม์ เชิญเครื่องทองน้อย ๑ คน เชิญอัฐิ ๑ คน เชิญลุ้งหรือกล่องอังคาร ลงไปพักยังศาลาบำเพ็ญกุศลพิธีเก็บอัฐิที่จัดเตรียมไว้

๑๐) เชิญอัฐิไปประดิษฐานที่โต๊ะหมู่ตัวสูง และเครื่องทองน้อยประดิษฐานบนโต๊ะหมู่ตัวที่ตั้งอยู่ที่หน้าอัฐิที่ได้จัดเตรียมไว้

๑๑) เชิญเจ้าภาพถวายภัตตาหารสามหาบแด่พระสงฆ์ (เป็นชุดสำรับคาว-หวาน หรือปิ่นโตใส่ภัตตาหารคาว-หวาน จำนวน ๓ ชุด)

การแปรอัฐิ

ถวายภัตตาหารสามหาบ

การจัดพิธีบำเพ็ญกุศลเนื่องในโอกาสครบรอบวันตายของผู้วายชนม์

ในปัจจุบันมีการบำเพ็ญกุศลซึ่งปรารภถึงวันครบรอบวันตายของบรรพบุรุษที่ได้วายชนม์ไปแล้ว มาเป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญกุศลเพื่ออุทิศให้แก่ผู้ที่วายชนม์ อันเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีที่ผู้ปรารภเหตุแห่งการบำเพ็ญกุศลที่มีต่อบุพการีชนทั้งหลาย งานนี้จัดเป็นงานอวมงคล เช่นเดียวกับการบำเพ็ญศพ ๗ วัน ๕๐ วัน หรือ ๑๐๐ วัน ในส่วนพิธีสงฆ์ก็มีการบำเพ็ญกุศลเช่นเดียวกับงานอวมงคลดังกล่าวแล้ว เช่น นิมนต์พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ และจะมีการแสดงพระธรรมเทศนา อันเป็นการเทศนาเพื่อปรารภคุณูปการของผู้วายชนม์ที่มีต่อบุคคลหรือประเทศชาติแล้วแต่กรณีด้วยก็ได้

การเตรียมการ

๑) จัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้ในงานอมงคล

๒) โต๊ะหมู่บูชา พระพุทธรูป พร้อมเครื่องนมัสการ จำนวน ๑ ชุด

๓) โต๊ะหมู่บูชา สำหรับประดิษฐานอัฐิ หรือสิ่งอันเป็นเครื่องหมายแทนผู้วายชนม์ พร้อมเครื่องบูชา และเครื่องทองน้อย จำนวน ๑ ชุด

๔) เครื่องรับรองพระสงฆ์ ตามจำนวนพระสงฆ์ที่ได้นิมนต์

๕) นิมนต์พระสงฆ์เพื่อเจริญพระพุทธมนต์

๖) จตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระสงฆ์

๗) ไตรจีวรสำหรับถวายพระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนาและเจริญพระพุทธมนต์

๘) ภูษาโยง (กรณีผู้วายชนม์เป็นชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป จะต้องมีผ้ารองโยง ซึ่งเป็นผ้าขาวรองภูษาโยงด้วย)

๙) ธรรมาสน์เทศน์ เทียนส่องธรรม เครื่องทองน้อยอีก จำนวน ๒ ชุด (กรณีที่มีการแสดงพระธรรมเทศนา)

๑๐) ภัตตาหารสำหรับถวายพระสงฆ์

แนวทางการปฏิบัติงาน

๑) เมื่อประธานพิธีหรือเจ้าภาพ และผู้ร่วมพิธีพร้อมกัน ณ สถานที่ประกอบพิธี

๒) ประธานหรือเจ้าภาพ จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย (กราบ ๓ ครั้ง)

๓) ประธานหรือเจ้าภาพ จุดเครื่องทองน้อย (กรณีเป็นอัฐิของพระสงฆ์ กราบ ๓ ครั้ง เป็นอัฐิของฆราวาส กราบ ๑ ครั้ง ไม่แบมือ)

๔) ถวายพัดรองหรือตาลปัตรที่ระลึก

๕) เจ้าหน้าที่อาราธนาศีล (กรณีมีการแสดงพระธรรมเทศนาให้อาราธนาศีลเมื่อพระสงฆ์จะแสดงพระธรรมเทศนา และไม่ว่ากำหนดการจะให้มีการแสดงพระธรรมเทศนาก่อนหรือหลังเจริญพระพุทธมนต์ ก็ให้มีการอาราธนาศีลไว้ในช่วงแสดงพระธรรมเทศนา เมื่อรับศีลแล้วเจ้าหน้าที่จึงจะอาราธนาธรรม)

๖) เจ้าหน้าที่อาราธนาพระปริตร

๗) พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

๘) ประธานหรือเจ้าภาพถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารแล้ว

๙) เจ้าหน้าที่นำเครื่องไทยธรรมตั้งไว้ ณ เบื้องหน้าพระสงฆ์ทุกรูป

๑๐) เจ้าหน้าที่ลาดภูษาโยง

๑๑) ประธานหรือเจ้าภาพทอดผ้าไตรบังสุกุล

๑๒) พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๑๓) พระสงฆ์อนุโมทนา

๑๔) ประธานหรือเจ้าภาพกรวดน้ำ-รับพร

๑๕) เสร็จพิธี

การประดับพวงมาลาหน้าศพ

ที่นั่งสำหรับประธาน

พระสงฆ์ให้ศีล

พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา

พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์

ถวายภัตตาหารเพล

ประธานทอดผ้าบังสุกุล

ประธานกรวดน้ำ-รับพร